

Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yöneticilerine Göre Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Finansal Durumunun İncelenmesi

Investigation of Financial Status of Preschool Education Institutions According to Preschool Education Institution Administrators

ÖZET

Araştırmanın amacı, bağımsız okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin görüşlerine göre okul öncesi eğitim kurumlarının finansman kaynaklarını, finansman sorunlarını ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilerini belirlemektir. Araştırma nitel olarak desenlenmiş olup, araştırmanın katılımcılarını 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Akdeniz Bölgesindeki bir il merkezinde bağımsız anaokullarında görev yapan toplam 15 müdür ve müdür yardımcısı oluşturmuştur. Araştırma sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile veriler toplanmış, verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmeler yapılmıştır. Araştırmanın katılımcıları, okul öncesi eğitimde bütçenin ağırlıklı olarak kayıtlı öğrencilerin veli aidatları üzerinden sağlandığını belirtmişlerdir. Veli aidatlarının okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreden ciddi olarak etkilendiğini ve bu durumun düşük sosyo-ekonomik çevrelerde maddi anlamda önemli bir sorun oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, önceki yıllarda bakanlık tarafından bağımsız anaokullarına genel merkezi bütçeden ayrılan payın daha az, son yıllarda ise özellikle okul öncesi eğitimde desteklenen 10.000 okul projesi kapsamında bulunan okullarda, ayrılan merkezi bütçe payının daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Görüşülen yöneticilerin önemli bir kısmı okul öncesi eğitim kurumlarının finansman kaynaklarında, aile desteğini, özellikle aile katılımı açısından da önemli görmekte birlikte, genel bütçeden okul öncesi eğitim kurumlarına ayrılan payın yetersiz olduğunu, artırılması gerektiğini ve bununla birlikte okul öncesi eğitim kurumlarındaki alt yapı ve personel eksikliklerinin de giderilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu noktada yapılacak iyileştirmelerin, okul öncesi eğitim kurumlarında finansman sorunlarını ciddi ölçüde azaltacağını ve genel olarak da okul öncesi eğitim kurumlarının toplam kalitesinin artmasına fayda sağlayacağını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim finansmanı, Okul öncesi eğitimin finansal kaynakları, Okul öncesi eğitim

ABSTRACT

The aim of the research is to determine the financial resources of preschool education institutions, financial problems and suggestions for the solution of these problems, according to the views of preschool education institution administrators. The participants of the research, which was designed qualitatively, consisted of 15 principals and vice principals working in independent kindergartens in a city center in the Mediterranean Region in the 2022-2023 academic year. In the research, data were collected with semi-structured interview questions, and content analysis method was used to analyze the data. The participants of the study stated that the budget in pre-school education is mainly provided through parent fees. They stated that the parent fees are seriously affected by the socio-economic environment in which the school is located, and this situation causes a drastic financial problem in low socio-economic environments. Furthermore, they stated that the share of the central budget allocated to independent kindergartens by the ministry in previous years was less, however the share of the central budget allocated was higher in recent years, especially in schools within the scope of 10,000 school projects supported in pre-school education. While a significant portion of the interviewed administrators pay attention to family support important in the financial resources of pre-school education institutions, especially in terms of family participation, the share allocated to pre-school education institutions from the general budget is insufficient, it should be increased, and in addition to this, they also stated that the infrastructure and personnel deficiencies in pre-school education institutions should be eliminated. They also said that the improvements to be made at this point will significantly reduce the financial problems in pre-school education institutions and it will generally contribute to the increase in the total quality of pre-school education institutions.

Keywords: Education financing, financial resources of preschool education, preschool education

GİRİŞ

Eğitim finansmanı genel olarak; eğitim öğretim süreçlerinin devamının sağlanması adına kaynak elde edilmesi ve bu kaynakların toplumsal farklılıklar ve kademeler de dikkate alınarak kişilere ve gruplara aktarılması süreci olarak ifade edilmektedir. Eğitimin parasal kaynaklarının kamu aracılığıyla sağlanması kamu finansmanı, aileler ve öğrenciler tarafından karşılanması özel finansman, hem kamu kaynaklarından hem de aileler, öğrenciler, işletmeler ve gönüllüler tarafından karşılanması ise karma finansman olarak ifade edilmektedir (Sarpkaya ve Yılmaz, 2016). Düşük sosyo-ekonomik çevrelerde kamu finansmanının ön plana çıkması beklenirken, orta-sosyo ekonomik çevrelerde karma finansman sağlanabilir. Böylece kamu üzerindeki finansman yükünün bir kısmı da azaltılabilir.

Eğitim harcamalarında kullanılacak kaynakların yeterli düzeyde ve nitelikli olması ülkenin kalkınması açısından önemlidir. Eğitimde kullanılan finansman kaynakları; harçlar, burslar, vergiler, kredilerdir. Eğitimin kişisel

Elif Yalçın¹ 
Mehmet Alperen Yalçın² 
Hüseyin Hüsnü Bahar³ 

How to Cite This Article

Yalçın, E., Yalçın, M.A. & Bahar, H.H. (2023). "Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yöneticilerine Göre Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Finansal Durumunun İncelenmesi" *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:109; pp:6289-6296. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sssj.68885>

Arrival: 14 February 2023

Published: 28 March 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen, Sevgili Öğretmenim Anaokulu, Hatay, Türkiye, ORCID: 0009-0001-3582-4785

² Öğretmen, Yahya Turan Fen Lisesi, Hatay, Türkiye, ORCID: 0009-0006-2726-2571

³ Prof. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Erzincan, Türkiye, ORCID: 0000-0003-0061-3344

finansmanla istenilen düzeyde kaynak sağlanamaması, eğitimde finansmanın büyük kısmının kamu tarafından karşılanmasını zorunlu kılmıştır (Gümüş & Şişman, 2012). Finansal kaynakların yetersizliği, eğitimdeki hizmetin kalitesini, etkililiğini, verimliliğini, sürekliliğini etkileyen en önemli sorunlar arasındadır. Finansal kaynaklar aynı zamanda eğitim imkânından faydalanma düzeyini, erişilmek istenen eğitimin kalitesini, okulların fiziki imkânlarını, alt yapısını, donanımını, araç-gereç olanaklarını, öğretmen ve sınıf eksiklerini vb. sebeplerle doğrudan ve dolaylı olarak etkilediği için, eğitimde imkân ve fırsat eşitsizliğinin nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Hoşgörür ve Arslan, 2014). Ancak sosyal devlet ilkesi gereğince, maddi imkânları sınırlı olan çevrelerde kamu finansman desteği artırılarak fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanmasına destek olunabilir.

Eğitimde finansmana yönelik planlanmalar; vatandaşların eğitim hizmetinden beklentilerine, devletin bu alandaki stratejilerine, bu stratejilere bağlı olarak yapılan kamu harcamalarına ve bu harcamaları yaparken kullandıkları yöntemlere göre şekillenmektedir. Yapılan tüm bu planlama ve stratejiler de ülkeden ülkeye değişiklikler göstermektedir (Howell & Miller, 1997).

Eğitime finansman desteğinin aile ve kurum bazında ilk adımı olan okul öncesi eğitim; özellikle gelişmiş toplumlarda özel öneme sahiptir (Eroğlu ve Şimşek, 2021). Öğrenci ve veli bazında düşünüldüğünde; eğitime devlet desteğinin ilk adımının okul öncesi eğitim kurumları olması, vatandaşların, devletin eğitim desteğini olumlu ya da olumsuz olarak genellemesi adına da önemlidir. TÜİK eğitim harcama istatistikleri incelendiğinde; 2011 yılı itibarıyla okul öncesi eğitime yönelik kamusal anlamda finansman desteğinin ve yapılan harcamaların her yıl artış gösterdiği tespit edilmiştir (Devecioğlu, 2022). Çocukların sonraki eğitim basamaklarına hazırlandığı ve eğitim altyapısının oluşturulduğu, fiziksel, sosyal bilişsel ve duygusal anlamda değişim ve gelişimlerin de çok hızlı olduğu bir dönem olan ve eğitim sürecinin en alt kademesi konumunda olan okul öncesi eğitim; bu yönüyle diğer eğitim kademelerini de doğrudan etkilemektedir (Can ve Kılıç, 2021).

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kuruluşlarda okul öncesi eğitim hizmetleri resmi ve özel anaokulları ve anasınıflarında verilmektedir. Anaokulları, 36-68 aylık çocuklara hizmet veren müstakil okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Çoğunlukla ikili eğitim yapılan bu kurumlarda günlük 6 etkinlik saati eğitim verilmekle birlikte, imkânı bulunan kurumlar kulüp faaliyetleri ile tam gün eğitim verebilmektedirler. Anasınıfları ve uygulama anasınıfları ise ilkokullar başta olmak üzere liseler dâhil diğer eğitim kurumları içerisinde okul öncesi eğitim amacı için tahsis edilmiş, 48-68 aylık çocukların eğitim gördüğü, günlük 6 etkinlik saati süresince eğitim yapılan sınıflardır (Özer, Gençoğlu ve Suna, 2021). Okul öncesi eğitim hizmeti resmi okul öncesi eğitim kurumlarında ücretsiz olarak sunulmaktadır fakat çocukların, beslenme, temizlik hizmetleri ve eğitim programının uygulanmasına yönelik eğitim materyalleri için ücret alınabilmektedir. Alınacak bu ücret, İl Millî Eğitim Müdürlüğü ücret tespit komisyonunca nisan ayında tespit edilmektedir ve alınacak aylık tavan ücret tespit edilirken çevrenin ekonomik durumu göz önünde bulundurulmaktadır. Tespit edilecek aylık tavan ücret hiçbir şekilde okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesini engelleyecek, velilerin ekonomik durumlarını zorlayacak şekilde yüksek tutulamamaktadır (MEB, 2014).

Okul öncesi eğitim kurumlarının ekonomik ihtiyaçları, veli aidatları ve bakanlık tarafından sağlanan kırtasiye, temizlik malzemeleri, donatım malzemeleri gibi ödenekler ile sağlanmaktadır. Bu bağlamda, okul öncesi eğitim kurumlarının düzenli olan en ciddi ekonomik gelirini, veli aidatları oluşturmaktadır. Aidatların bölgesel olarak belirlendiği düşünüldüğünde, kurumların yer aldığı çevre şartlarına göre ekonomik gelir elde edebilmesi neticesinde bölgenin sosyo-ekonomik koşulları direkt olarak okulun eğitim- öğretim imkânlarını ve niteliğini de etkilemektedir.

Literatür incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik çalışmalar olduğu fakat bu kurumların finansal durumlarına ilişkin yapılan çalışmaların sayısının az olduğu dikkati çekmektedir. Yapılan çalışmalardan birinde (Saklan ve Erginer, 2016) Türkiye'de Okul Öncesi Eğitime İlişkin Politika ve Finansman Uygulamaları konu başlığı ile araştırma yapılmış; okulların fiziki durumu, okullara yeterli kaynak ayrılmamasının nedenleri, aidatların eğitimde eşitlik ilkesine etkileri, okul öncesi eğitim kurumlarının finansmanının kimler tarafından karşılanması gerektiği gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Araştırma neticesinde okul öncesi eğitim kurumlarının finansmanlarının devlet tarafından karşılanması gerektiği, fırsat eşitliğine engel olarak görülen aidat uygulamasının kaldırılması gerektiği, okulların fiziki durumlarının birbirlerine benzer ölçüde iyileştirilmeleri gerektiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Tüm bu koşullar birlikte ele alındığında okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik finansal desteklerin miktarının ve bölgesel farklılıkların, eğitimde fırsat eşitliğini sağlama noktasında ne durumda olduğunun araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Yapılacak olan bu çalışmadan elde edilecek veriler okul öncesi eğitimin niteliğinin artırılması için finansal sorunların tespit edilerek çözüm yolları üretilmesine destek sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin görüşlerine göre okul öncesi eğitim kurumlarının finansman kaynaklarını, finansman sorunlarını ve bu sorunların çözümüne yönelik önerileri belirlemektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Veriler 2022-2023 eğitim-öğretim yılında, Akdeniz Bölgesinde bulunan bir il merkezinde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 15 yöneticiden toplanmıştır. Okul öncesi eğitim kurumu yöneticisi olan katılımcıların sekizi müdür, yedisi ise müdür yardımcısıdır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaca uygun olduğu belirlenen kolay ulaşılabilir idarecilerin seçilmesine olanak veren amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Can ve Kılıç, 2021). Durum örnekleme, erişilmesine kolay olanak tanıyan ve araştırmacının çevresine yakın olan durumları seçerek araştırmaya pratiklik kazandırmasını sağlar. Durum örnekleme yönteminin diğer yöntemlere göre maliyetlerinin az olması avantajlı yanındır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışma grubuna ait bilgiler Tablo.1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların kıdem durumuna göre frekans ve yüzdelik dağılımları

Öğretmenlik ve yöneticilikte kıdem	Kıdem	Frekans	Yüzde
Öğretmenlik mesleğinde	1-5	1	6,6
	6-10	5	33,4
	11-15	5	33,4
	16-21	4	26,6
Yöneticilikte	1-5	8	53,4
	6-10	4	26,7
	11-15	1	6,6
	16-21	2	13,3
Toplam		15	100.0

Katılımcıların öğretmenlik mesleği ve yöneticilikteki kıdem durumlarına göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlik mesleğindeki kıdem olarak katılımcıların %6,6’sı 1-5 yıl, %33,4’ ü 6-10 yıl, %33,4’ ü 11-15 yıl, %26,6’ sı 16-21 yıl olarak tespit edilmiştir. Yöneticilik süreleri ise %53,4’ ü 1-5 yıl, %26,7’ si 6-10 yıl, %6,6’ sı 11-15 yıl, %13,3’ ü 16-21 yıl olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak toplanmıştır. Görüşme başlangıcında önceden hazırlanmış olan altı soruyla görüşmeye başlanmış, gelen cevaplara göre gerektiğinde konu ile ilgili yan ve alt ilave sorularla görüşme sürecine devam edilmiştir. Görüşme süreci görüşülen yöneticinin rızası alındıktan sonra sesli olarak kayıt altına alınmıştır. Bu süreçte görüşülen her müdür için (M) ile başlayan, müdür yardımcısı için (Y) ile başlayan bir kod numarası verilmiştir. Kodlanan kayıtlar birkaç kez dinlenmiş ve daha sonra yazılı ortama aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme sürecinde elde edilen veriler içerik analiz yöntemine göre analiz edilerek çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, kategoriler şeklinde frekans ve yüzde ve şeklinde düzenlenerek sunulmuştur. Katılımcıların görüşlerini nesnel olarak yansıtabilmek adına onların ifadelerden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

BULGULAR

Finansal Duruma İlişkin Bulgular

Okul bütçesinin kaynaklarına ilişkin cevaplar frekans ve yüzdelik dağılımlarına göre Tablo 2’de verilmiştir. Okul bütçesinin kaynağı olarak katılımcıların %60’ ı aileyi, %26,7’ si hem kamu hem aileyi ve %13,3’ ü ise diğer destekleri bütçe kaynağı olarak göstermiştir.

Tablo 2: Okul bütçesinin kaynakları

Bütçenin kaynakları	Cevaplayıcı kodları	Frekans	Yüzde
Aile (Veli aidatları ve Okul aile birliği)	M1, M4, M5, M6, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7	9	60.0
Hem devlet hem aile (Veli aidatları, Okul Aile Birliği ve Ödenekler)	M7, M8, Y1, Y2	4	26.7
Diğer (Veli aidatları ve sadece son yıl ödenek desteği)	M2, M3	2	13.3
Toplam		15	100.0

Okulöncesi eğitim kurumu bütçesinin kaynakları ile ilgili olarak dört müdür ve beş müdür yardımcısı aileyi kaynak göstermiştir. Okul bütçesinin kaynağı olarak aileyi gösteren M6: “Okulumuzun bütçesini, okulumuza kayıt yaptıran öğrencilerden aylık olarak alınan öz bakım becerilerine ait gelirler oluşturmaktadır” demiştir. Konu ile ilgili olarak Y6 ise “Okulumuzun bütçe kaynağı veli aidatlarıdır” demek suretiyle ailenin okul bütçesinin kaynağı olduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan bir müdür üç müdür yardımcısı ise hem kamu de aileyi bütçe kaynağı olarak belirtmiştir. Bununla ilgili olarak Y2: “Veli aidatları, bakanlıktan gelen ödenekler ve okul aile birliği bağışları” demek suretiyle okulun bütçe kaynaklarını belirtmiştir. Bir müdür ve bir müdür yardımcısı veli aidatlarının yanı sıra sadece son yıl ödenek desteğinin de bütçeye kaynak oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Çalışmaya katılan yöneticilerin merkezi bütçeden ayrılan payın okul ihtiyaçlarını karşılama durumuna ilişkin görüşleri Tablo 3’te verilmiştir. Okul finansal bütçesini yöneticilerin sekizi yeterli bulurken ikisi kısmen yeterli, beşi ise yetersiz bulmuştur.

Tablo 3: Merkezi bütçeden ayrılan payın okul ihtiyaçlarına yetmesi durumu

Okul finansal bütçesi	Cevaplayıcı kodları	Frekans	Yüzde
Yetersiz bulan	M1, M4, M5, M6, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7	9	60.0
Tamamen yeterli	M7, M8, Y1, Y2	4	26.7
Kısmen yeterli	M2, M3	2	13,3
Toplam		15	100

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %60.0’ı okul finansal bütçesinin yetersiz olduğunu, %26.7’si tamamen yeterli bulduğunu, %13,3’ ü kısmen yeterli olduğunu, ifade etmiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda önceki yıllarda merkezi bütçe desteğinin az olduğu fakat son yıllarda özellikle okul öncesi eğitimde desteklenen 10.000 okul projesinde yer alan okulların merkezi bütçe desteğinin yeterli olduğu tespit edilmiştir. Proje dışında kalan okullarda ise merkezi bütçe desteği yetersizdir. Örneğin; Y2: “Önceki yıllarda yeterli olmuyordu ancak bu yıl ayrılan pay doğrudan okulun hesabına yattığı için büyük ölçüde yeterli oluyor.” şeklinde açıklamalar yapmıştır.

Merkezi bütçeyi yetersiz veya kısmen yeterli bulan yöneticilerin ek ihtiyaçları hangi kaynak veya kaynaklardan sağladığına ilişkin kaynaklar Tablo 4’te gösterilmiştir. Cevaplayan yöneticilerin tamamı veli desteğini bu konudaki tek kaynak olarak göstermiştir.

Tablo 4: Merkezi bütçeyi yetersiz ve kısmen yeterli bulanların ek ihtiyaçlarını hangi kaynak veya kaynaklardan karşıladığı

Ek ihtiyaçların kaynağı	Cevaplayıcı kodları	Frekans	Yüzde
Veli Desteği(Gönüllü bağışlar ve meslek sahibi velilerin desteği)	M1, M2, M5, M8, Y1, Y5, Y6	7	100
Toplam		7	100

Cevaplar neticesinde okulların ek kaynaklarını bağışlar ve alanlarına uygun şekilde okula fiziki destek sunan veliler üzerinden sağladıklarını göstermiştir. Konu ile ilgili olarak örneğin M8: “Gönüllü olarak yapılacak işler varsa meslek erbabı velilerimizden destek alıyoruz” derken, Y1: “Bakanlık her zaman göndermiyor, eksiklikler oluyor, eksiklikleri gidermek için okul müdürü veliler üzerinden devreye giriyor” demiştir.

Finansal Sorunların Tespitine İlişkin Bulgular

Okulların finansman sorunu yaşama durumuna ilişkin cevaplar Tablo 5’te verilmiştir. Katılımcılardan yedisi finansal sorun yaşanmadığını belirtirken, üçü kısmen finansal sorun yaşandığını, beşi ise finansal sorun yaşandığını ifade etmiştir.

Tablo 5: Okullarda finansman sorunu yaşanma durumu

Finansal sorun durumu	Cevaplayıcı kodları	Frekans	Yüzde
Finansal sorun yaşanmıyor	M2, M4, M6, M7, Y4, Y5, Y7	7	46,7
Finansal sorun yaşıyor	M1, M3, M5, Y1, Y6	5	33,3
Kısmen sorunlar yaşıyor	M8, Y2, Y3,	3	20
Toplam		15	100

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların %46,7’ si finansal sorunlar yaşanmadığını, %33,3’ ü finansal sorun yaşandığını, %20’ si ise kısmen sorunlar yaşandığını ifade etmişlerdir. Cevaplar değerlendirildiğinde veli aidatları düzenli olan okullarda sorun yaşanmadığı diğer okullarda ise kısmen ya da tamamen finansal sorunlar yaşandığı tespit edilmiş, veli aidatlarının düzenini de okulların bulunduğu sosyo- ekonomik çevrenin etkilediği görülmüştür. Bununla ilgili olarak katılımcılardan Y5: “Sıkıntı yaşamıyoruz, ilk zamanlar zorlanmıştık fakat aidatlar düzenli hale gelince ve çocuk kulüpleri gelirleri devreye girince sorun yaşamadık.” demiş ve M6: “Öz bakım becerileri gelirleri olduğundan finansal anlamda herhangi bir sorun yaşanmıyor.” diyerek destekleyici ifadelerde

bulunmuştur. Y6 ise: “*Veliler her şeyin her an olmasını bekliyor bu nedenle ciddi sorunlar yaşıyoruz.*” demiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının yaşadığı finansal sorunların neler olduğuna ilişkin cevaplar Tablo 6’da verilmiştir. Okul giderlerinin karşılanmasında yaşanan sorunlar ile personel eksikliklerinin finansman sorunlarına neden olduğu belirtilmiştir.

Tablo 6: Yaşanan finansman sorunlarının neler olduğu

Yaşanan sorunlar	Cevaplayıcı kodları	Frekans	Yüzde
Okul giderlerinin karşılanması	M3, M5, Y1, Y2, Y3, Y6	6	75
Personel eksiklikleri	M1, M8	2	25
Toplam		8	100

Tablo 6 incelendiğinde finansman sorunlarının neler olduğuna katılımcıların %75’ i okul giderlerini karşılamada yaşanan sorunlar olduğunu, %25’ i ise personel eksikliklerinde yaşanan sorunları ifade etmişlerdir. Cevaplar değerlendirildiğinde okulların genel olarak gününbirlik ihtiyaçlarını karşılamada zorlandıklarını ve zaman zaman da yeterli personel bulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin; M5: “*Yaşıyoruz, okulda yapılan onarımların giderlerini karşılayamıyoruz.*” ifadelerinde bulunurken M8: “*Yapılan onarım işlerini personelimiz olmaması nedeniyle işten anlayan velilere yaptırıyoruz.*” şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcıların finansman sorunlarının çözümüne yönelik önerileri Tablo 7’de verilmiştir. Finansman sorunlarının çözümüne yönelik önerilerin kısmi çözümler, bağışlar ve yerel kaynaklar olmak üzere üç başlık altında toplandığı görülmüştür.

Tablo 7: Finansman sorunlarının çözümü

Çözüm yöntemi	Cevaplayıcı Kodları	Frekans	Yüzde
Kısmi çözümler	M1, M5, M8, Y1, Y3, Y6	6	75
Bağışlar	M3	1	12,5
Yerel kaynaklar	Y2	1	12,5
Toplam		8	100

Tablo 7 incelendiğinde finansal anlamda sorun yaşayanların çözüm yolları olarak katılımcıların %75’ i kısmi çözümler ürettiklerini, %12,5’ i bağışlarla çözdüğünü, %12,5’ i ise yerel kaynaklar ile çözdüğünü ifade etmiştir. Cevaplar değerlendirildiğinde çözümün genelde veliler yoluyla arandığı ve kısmen çözülebildiği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılardan M3: “*Yeterli gelmiyor, bağış ve yardım yoluyla çözmeye çalışıyoruz.*” demiş M5 ise: “*Yapılacak onarımları kısmi olarak yaptırmaya çalışıyoruz.*” demiştir.

Finansman sorunlarının eğitim-öğretim süreçlerine etkisine yönelik yönetici cevapları Tablo 8’de gösterilmiştir. Cevap veren yöneticilerin bir kısmı finansman sorununun eğitim-öğretim sürecini etkilediğini belirtirken, bir kısmı ise etkilemediğini ifade etmiştir.

Tablo 8: Finansman sorunlarının eğitim-öğretim süreçlerine etkisi

Finansal sorunların eğitim- öğretime etkisi	Cevaplayıcı kodları	Frekans	Yüzde
Etkiliyor	M1, M2, M3, Y1, Y2, Y3, Y4, Y6	8	53,3
Etkilemiyor	M4, M5, M6, M7, M8, Y5, Y7	7	46,7
Toplam		15	100

Katılımcıların sekizi (% 53,3) finansmanla ilgili yaşanan sorunların eğitim-öğretim sürecini olumsuz etkilediğini ifade ederken, yedisi (% 46,7) finansmanla ilgili olarak yaşanan sorunların eğitim-öğretim sürecine etkisinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Finansman sorunlarından en çok etkilenen hizmetlere ilişkin yönetici cevapları Tablo 9’de verilmiştir. Verilen cevaplara göre en çok etkilenen hizmetler araç-gereç ve donatım ile temizlik ve yemek hizmetlerinin de bulunduğu temel ihtiyaçlardır.

Tablo 9: Finansman sorunlarından en çok etkilenen hizmetler

Etkilenen Hizmetler	Cevaplayıcı kodları	Frekans	Yüzde
Araç gereçler ve donatım	M1, M2, M3, Y1, Y4, Y6	6	75
Temel ihtiyaçlar (temizlik, yemek vb.)	Y2, Y3	2	25
Toplam		8	100

Tablo 9 incelendiğinde finansman sorunlarından en çok etkilenen hizmetlere katılımcıların %75’ i araç gereçler ve donatım, %25’ i ise temel ihtiyaçlar (temizlik, yemek) cevaplarını vermişlerdir. Cevaplar değerlendirildiğinde finansal sorunların eğitim kalitesini düşürdüğü ve temel ihtiyaçlara yönelik hizmetleri olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılardan Y3: “*Yemek ve temizlik sekteye uğruyor ve bu hizmetler aksıyor.*” diyerek temel hizmetlere dikkat çekmiş, yine katılımcılardan Y4 ise: “*Örneğin öğrencilerin çalışmaları için fotokopi çekme konusunda sıkıntı yaşıyoruz.*” diyerek donatım ihtiyaçlarına vurgu yapmıştır.

Çalışmaya katılan okul yöneticilerinin finansal sorunlara yönelik çözüm önerileri Tablo 10'da verilmiştir. Yöneticilerin önerilerinin dört başlık altında toplandığı görülmüştür.

Tablo 10: Katılımcıların okul öncesi kurumların finansal sorunlarının çözümüne yönelik önerileri

Öneriler	Cevaplayıcı kodları	Frekans	Yüzde
Personel desteği, düzenli ve eşit ödenek	M2,M3,M4,M5, M8,Y4,Y5,Y6,Y7	9	60
Personel desteği ve yeterli aidat	M1, M6, Y2, Y3	4	26,6
Bakanlık tespiti	Y1	1	6,7
Çözüm önerisi yok	M7	1	6,7
Toplam		15	100

Tablo 10 incelendiğinde okul öncesi kurumların finansal sorunlarının çözümüne yönelik önerilerine katılımcıların %60' ı Personel desteği, düzenli ve eşit ödenek, %26,6' sı personel desteği ve yeterli aidat, %6,7' si Bakanlık tespiti ve %6,7' si çözüm önerisi yok cevabını vermişlerdir. Cevaplar değerlendirildiğinde ağırlıklı olarak yeterli personel olması gerektiği, merkezi bütçeden herkese olmak üzere eşit şekilde ödenek aktarılması gerektiği ve aidat durumundaki sosyo-ekonomik farkları ortadan kaldırmak adına yine devlet desteğine ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılardan bazıları; Y1: "Bakanlık anaokulları için iller bazında müfettiş gönderip eksiklikleri tespit edip, biran önce kendi önlemlerini kendisi almalıdır." M1: "Personeller eksiksiz şekilde bakanlık tarafından sağlanmalı ve ihtiyaçlara uygun şekilde aidat tutarları belirlenmeli." M2: "Personel istihdamı artırılmalı ve bakanlık okullara öğrenci sayılarına göre düzenli şekilde ödenek göndermelidir. Y7: "Bakanlık bu yıl yaptığı gibi her yıl ödenek göndererek personel ve finans sorunlarına kalıcı çözümler bulabilir." şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Finansal Durum ve Finansal Sorunların Tespitine İlişkin Tartışma Ve Sonuç

Çalışma kapsamında bulunan okul öncesi eğitim kurumlarının finansman ihtiyacı kamu bütçesinin yanı sıra bağış (okul aile birliği) ve aidatlardan karşılanmaktadır. Aidat ve bağışlar çalışma kapsamındaki okul öncesi eğitim kurumlarının en önemli finansman kaynaklarından. Okul yöneticilerinin yaklaşık yarısı merkezi bütçeden ayrılan payın okul ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığını ve finansal sorun yaşadığını belirtmiştir. Devlet ödenekleri genel olarak yetersiz bulunmakla birlikte, özellikle 2022-2023 eğitim öğretim yılında bakanlığın hayata geçirmiş olduğu projeler neticesinde proje dâhilindeki okullara ciddi ölçüde katkı sağlamıştır. Okullar, veli aidatları ve devlet desteğinin yeterli olmadığı durumlarda okul velilerinden hem maddi olarak, hem de yapabilecekleri işleri yapmalarını talep ederek destek almayı tercih etmişlerdir. Okul öncesi eğitim kurumları genelinde bir değerlendirme yapıldığında ise uzun yıllardır süregelen maddi problemlerin, son yılda projelere dâhil edilen okullarda yeterli devlet desteği sağlanması neticesinde çözülme noktasına geldiği, projelere dâhil edilmeyen okullarda ise benzer problemlerin yaşanmaya devam edildiği tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitimin finansmanı ile ilgili olarak yapılan bir çalışmada (Saklan ve Erginer, 2016), öğretmenlerin tamamının velilerden aidat topladığı ve öğretmenlerin en çok belirttiği bütçe dışı kaynağın okul-aile birliği aidatı olduğunu belirtmişlerdir. 2006 yılında toplanan 17. Milli Eğitim Şurası'nda, okul öncesi eğitim için genel bütçeden daha fazla pay ayrılması önerilirken, özel sektörün de okul öncesi eğitim kurumları açma konusunda teşvik edilmesi önerilmektedir (MEB, 2006). Erden (2019), devlet bütçesinden MEB'e ayrılan kaynağın artan eğitim talebinin yanı sıra eğitimin niteliğini artırmada yetersiz olduğunu, bu durumun ise okul yöneticilerini girişimcilik, iletişim ve ikna becerilerini kullanarak yakın çevrenin ekonomik desteğini sağlamak suretiyle alternatif kaynak arayışına yönelttiğini ifade etmektedir. Görüşülen okul yöneticilerinin beyanları da bu hususu destekler niteliktedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında genel olarak finansal sorunların yaşandığı, yaşamayan okulların da veli aidat tutarlarının giderleri karşılamak için yeterli düzeyde ve düzenli olduğu tespit edilmiştir. Finansal sorunlar yaşanan okullarda, en çok okulun genel giderlerini karşılamada sorunlar yaşandığı ve bununla birlikte yeterli personele sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Okulların bu sorunları kısmi düzeyde yerel olarak çözmeye çalıştıkları, bağışlar ve belediyeler gibi yerel kaynakların desteklerinin de kısmi olarak alındığı görülmüştür. Okullardan finansal problem yaşamayanların eğitim-öğretim süreçlerinde genel olarak herhangi bir olumsuzluk yaşanmadığı, finansal problem yaşayanların ise eğitim-öğretim süreçlerinin buna paralel olarak olumsuz etkilendiği görülmüştür. En çok aksayan hizmetlerin ise, okulun genel donatım ihtiyaçları ve eğitime yönelik malzemelerin eksikliği ile birlikte temel ihtiyaçlara yönelik olan temizlik ve yemek hizmetleri olduğu anlaşılmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki yöneticilerin görüşleri dikkate alındığında, okullara yönelik olarak personel sayılarının artması gerektiği, devlet bütçesinden yapılan ödenek desteklerinin tüm okullara düzenli ve eşit şekilde ulaşması gerektiği, veli aidat desteğinin özellikle aile katılımı noktasında devam etmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Ana kaynağın ise özellikle veli aidatlarında yaşanan bölgesel farklılıklardan etkilenmemek adına devletin bütçe desteğinin olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Finansal Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Okul öncesi eğitim kurumlarında finansal durumun iyileştirilmesine yönelik olarak özellikle veli aidat tutarlarının bölgelerin sosyo-ekonomik durumundan ciddi ölçüde etkilenmesi ve ülke genelinde eşit uygulanmasının zor olması nedeniyle devlet desteğinin daha fazla ön plana çıkarılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Projelere dâhil edilen okul sayılarının artırılarak nihai sonuçta tüm okullara ulaşması sağlanarak eşit ve adil şekilde devlet bütçesinden yararlanmaları sağlanmalı ve buna paralel olarak da ülkemizin her noktasında okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesinin artmasına destek olunmalıdır.

Genel olarak küçük yaştaki çocukların eğitiminde donatım, eğitsel malzeme ve temel ihtiyaçların karşılanması, eğitim-öğretim süreçlerinde ciddi öneme sahip olduğundan okul öncesi eğitim kurumlarındaki finansal sorunların eğitim-öğretim süreçlerine etkisi yüksek oranda olmakta ve bu sorunlar direkt olarak eğitim-öğretim sürecine etki etmektedir. Bu nedenle özellikle bu yaş kademelerinde finansal sorunların minimuma indirilmesi hem çocukların sağlıklı bir gelişim göstermesi hem de eğitim hayatlarının ilk adımı olan okul öncesi eğitimin genel kalitesinin artması ve buna bağlı olarak üst eğitim kurumlarına daha iyi yetişmiş öğrenciler hazırlanması açısından son derece önemlidir.

Finansal sorunlara yönelik çözümlerin okul düzeyinde yetersiz kalmasından dolayı en etkili çözümün devlet desteği olduğu görülmüştür. Bu nedenle özellikle 2022-2023 eğitim öğretim yılındaki okul öncesi eğitimde 10.000 okul projesinin okullara son derece olumlu olarak yansıdığı ve bu projenin tüm okullara yayılmasının okul öncesi eğitim kurumlarına ciddi katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca yine bakanlık düzeyinde proje kapsamında sürdürülen beslenme desteğinin de yine bakanlık kanalıyla ile tüm okul öncesi eğitim öğrencilerine ulaştırılacak olmasının da çocukların temel gelişimlerine yönelik ciddi fayda sağlayacağı ve okullarımızın eğitim kalitesi artıracığı düşünülmektedir. Akdeniz Bölgesinin bir ilinde gerçekleştirilen bu çalışmanın ülkemizin farklı bölgelerinde daha geniş kapsamlı olarak tekrarlanması ilgili konuda daha geniş bir perspektif oluşturmaya da imkân sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Can, E. ve Kılıç, Ş. (2019). Okul Öncesi Eğitim: Temel sorunlar ve çözüm önerileri. Genel görünümü: Okul yöneticileri bağlamında bir değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 483-519
- Can, E. ve Kılıç, Ş. (2021). Okul öncesi eğitimin genel görünümü: Okul yöneticileri bağlamında bir değerlendirme. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 333-366.
- Devecioğlu, H. (2022). *Türkiye’de eğitim finansmanı politikaları* [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Erdem, A. R. (2019). Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların finansmanı (798-805). *International Human and Civilization Congress from Past to Future Full Text Book*, INES 17-21 Nisan 2019
- Eroğlu, Ö. ve Şimşek, H. A. (2021). Türkiye’ de okul öncesi eğitime eleştirel pedagojik yaklaşım. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 387-397.
- Gümüş, E. , & Şişman, M. (2012). Eğitimin maliyeti ve finansmanı. E. Gümüş, & M. Şişman içinde, *Eğitim Ekonomisi ve Planlaması* (s. 71-96). Ankara: Pegem Akademi.
- Hoşgörür, V. , & Arslan, İ. (2014). Okul örgütünün finansal kaynaklarının yönetim sorunu. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 91-102.
- Howell, P. L. , & Miller, B. B. (1997). Sources of funding schools. *The Future of Children*, 7(3), 39-50.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2014). Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. Kaynak: <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1703.pdf>_ Erişim tarihi: 28 Ekim 2022
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2006). Şura Kararları, 6. Milli Eğitim Şurası-2006, Kaynak: <http://ttkb.meb.gov.tr/www/surular/dosya/12>_ Erişim tarihi: 02.01.2023
- Özer, M. , Gençoğlu, C. ve Suna, H. E. (2021).Okul öncesi eğitimin eşitsizlikleri azaltmadaki rolü ve Türkiye’de gelişimi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(1),356-370
- Saklan, E. ve Erginer, A. (2016), Türkiye’de okul öncesi eğitime ilişkin politika ve finansman uygulamaları. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6 (2), 15-44
- Sarpkaya Y. ve Yılmaz T. (2016). Eğitim ekonomisi eleştirel bir yaklaşım (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Subaşı, M. ve Okumuş, K.(2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2),419-426

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.